

TÜRKİYE'DE YERLEŞMELER

1) TÜRKİYE'DE ŞEHİRLERİN FONKSİYONLARI

Şehirlerin gelişiminde tarım, sanayi, ticaret, liman, turizm, maden, ulaşım, dinî, idari ve askerî fonksiyonlar etkilidir. Bu fonksiyonların biri ya da birkaçı şehirlerin gelişiminde etkili olabilir.

TARIM ŞEHİRLERİ

Rize, Ordu, Giresun, Ağrı, Hakkâri, Erzincan, Kırşehir, Nevşehir, Niğde, Yozgat.

MADEN ŞEHİRLERİ

Batman, Zonguldak, Murgul, Soma, Seydişehir.

SANAYİ ŞEHİRLERİ

İstanbul, İzmit, Sakarya, İzmir, Konya, Kırıkkale, Gaziantep, Hatay, Batman.

TİCARET ŞEHİRLERİ

İstanbul, Bursa, İzmir, Samsun, Trabzon, Erzurum, Diyarbakır, Kayseri, Adana.

TURİZM ŞEHİRLERİ

Antalya, Fethiye, İzmir, Alanya, Bodrum, Marmaris.

ULAŞIM ŞEHİRLERİ

Afyonkarahisar, Eskişehir, Konya, Ankara.

LİMAN ŞEHİRLERİ

İstanbul, Samsun, İzmir, Antalya, Mersin, Hatay (İskenderun).

ASKERİ ŞEHİRLER

Sarıkamış, Çorlu

Kodlamalar ve Notlar

Kodlamalar ve Notlar

SAKİN ŞEHİR
(Cittaslow)

İlk defa İtalya'da ortaya çıkmıştır. Şehirlerin mimari yapılarını, esnafını, gelenek ve göreneklerini, zanaatlarını, yerel yemeklerini korumak için kurulmuştur.

- Türkiye'deki ilk sakin şehir: Seferihisar (İzmir)
- Dünya'da ilk ada şeklindeki sakin şehir: Gökçeada

Türkiye'nin sakin şehirleri: Ahlat (Bitlis), Gökçeada (Çanakkale), Perşembe (Ordu), Akyaka (Muğla), Seferihisar (İzmir), Vize (Kırklareli), Yalvaç (Isparta), Yenipazar (Aydın), Halfeti (Şanlıurfa), Taraklı (Sakarya), Uzundere (Erzurum), Göynük (Bolu), Eğirdir (Isparta), Gerze (Sinop), Şavşat (Artvin), Muddurnu (Bolu), Köyceğiz (Muğla), Gündül (Ankara), İznik (Bursa), Kemalçe (Erzincan), Foça (İzmir), Arapgir (Malatya)

Yerleşme Dokusu: Bir yerleşim biriminde meskenlerin dağılışı düzenini ifade eder. Yerleşmeler yer şekilleri ve su kaynaklarına göre toplu ya da dağınık, yerleşme planına göre çizgisel, dairesel ve kıyı boyu yerleşmeler şeklinde sınıflandırılır.

Dağınık Yerleşmeler: Evlerin birbirine uzak olduğu yerleşme tipidir. Karadeniz'de görülür. Dağınık yerleşmelerin nedenleri şunlardır:

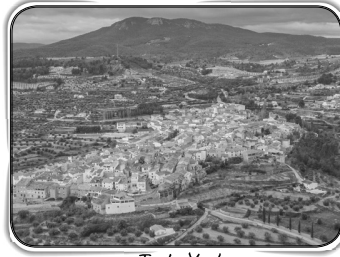
- su kaynaklarının bol olması,
- yer şekillerinin engebeli olması,
- tarım arazilerinin az olması,
- tarım arazilerinin parçalı olması,
- evlerin tarlaya yakın olması isteği.

Dağınık Yerleşme

KASABA

- Nüfusu 2.000'den fazla 10.000'den az olan yerlerdir.
- Tarım ve hayvancılığın dışında küçük sanayi kolları gelişmeye başlamıştır. Bunlar genelde tarıma dayalı sanayi kollarıdır.

Toplu Yerleşme

Toplu Yerleşmeler: Evlerin birbirine yakın olduğu yerleşme tipidir. Orta Asya'da, Orta Avustralya'da ve Orta Anadolu'da görülür. Yerleşmelerin toplu olmasının nedenleri şunlardır:

- su kaynaklarının sınırlı olması,
- yer şekillerinin düz olması.

KÖY

- Nüfusu 2.000'in altında olan yerleşmelerdir.
- Köylerde genel olarak tarım ve hayvancılık yaygındır.
- En küçük idari birimdir.

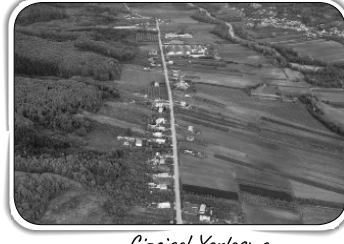
Dairesel Yerleşmeler: Bu yerleşmede okul, cami gibi birimlerin olduğu bir merkez bulunur. Evler bu merkezin etrafında yer alır. Düz arazilerde gözlemlenir. Yerleşmeye birkaç farklı yerden giriş vardır.

Kıyı Boyu Yerleşmeleri: Deniz ve göl kıyısı boyunca uzanan yerleşmelerdir.

Dairesel Yerleşme

Çizgisel Yerleşmeler: Akarsu vadileri ya da yol kenarları boyunca çizgisel olarak uzanış gösteren yerleşmelerdir. Birçok yerde bu yerleşmelere rastlamak mümkündür. Özellikle Karadeniz'deki dere kenarlarında ilçe yerleşmelerinde görülür. Son zamanlarda yaşanan sel felaketlerinin nedenlerinin başında bu yerleşme türü gelir.

Çizgisel Yerleşme

Köy Altı Yerleşmeleri: Köy altı yerleşmeleri idari olarak köylere bağlı olan yerleşmelerdir. Geçici olarak kullanıldıkları gibi devamlı olarak da kullanılanları vardır. Geçici yerleşmeler zamanla devamlı yerleşmelere dönüşebilir.

Yayla: Dağların yüksek kesimlerinde yaz mevsiminde çıkılan, gür çayırın olduğu geçici yerleşmelerdir. Hayvancılık, turizm ve dinlenme amacıyla kullanılırlar.

Yayla

Görüldüğü Yerler:

Karadeniz, Doğu Anadolu
Toros Dağları.

GEÇİCİ YERLEŞMELER

- Yayla
- Oba
- Ağıl
- Dam
- Kom
- Dalyan

Oba

Oba: Göçebe olarak yaşayan insanların çadıra kalarak oluşturduğu geçici yerleşmelerdir. Hayvancılık temel ekonomik faaliyettir.

Görüldüğü Yerler:

Toroslar, Ege, Güney Marmara
Canik dağları.

DEVAMLIL YERLEŞMELER

- Mahalle
- Divan
- Çiftlik
- Mezra

Ağıl: Çevresi çitlerle veya duvarlarla çevrili üstü açık geçici yerleşmelere verilen isimdir. Hayvancılık temel ekonomik faaliyettir.

Ağıl

Görüldüğü Yerler:

İç Anadolu, Doğu Anadolu
Güneydoğu Anadolu.

Önemli Bilgi

Köy altı yerleşmelerinin devamlı ya da geçici özellik göstermesinin öncelikli nedeni bu yerleşmelerde yürütülen **ekonomik faaliyettir**. Köy altı yerleşmeleri, bu alanlarda tarım yapılmaya başlandığında devamlı yerleşime dönüşmektedir.

Dalyan: Göl, akarsu, deniz kenarlarında balık avlamak ya da üretmek için kurulmuş yerleşimlere verilen isimdir.

Görüldüğü Yerler:

Akdeniz ve Ege.

Dalyan

Kodlamalar ve Notlar

Kom: Çobanın ve ailesinin oturduğu ev, ot deposu ağıllardan oluşan geçici yerleşmedir. Hayvancılık temel ekonomik faaliyettir. Tarım da yapılabilir.

Dam: Köyde yaşayan ailelerin birkaç ay boyunca gidip yararlandıkları geçici yerleşmelerdir. Hayvancılık temel ekonomik faaliyettir. Tarım da yapılabilir.

Mahalle: Tek ev ve eklentilerinin yerleşme grubuna dönüşmesiyle az sayıda ailenin oturduğu yerleşmelerdir. Ekonomik faaliyet tarım ve hayvancılıktır.

Divan: Birbirine uzak birkaç mahallenin birleşmesi sonucunda oluşmuş yerleşmelerdir. Ekonomik faaliyet tarım ve hayvancılıktır.

Çiftlik: Üzerinde sahiplerinin ve çalışanlarının evlerinin olduğu geniş bir arazide kurulu yerleşmelerdir. Ekonomik faaliyet tarım ve hayvancılıktır.

Mezra: Hayvancılık ve tarım yapılan bir veya birkaç aileye ait yerleşim yerlerine verilen isimdir.

Görüldüğü Yerler:

Doğu Anadolu

Görüldüğü Yerler:

Batı Anadolu (Gökçeada)
Göller Yöresi

Görüldüğü Yerler:

Akdeniz - Ege - Marmara
Karadeniz

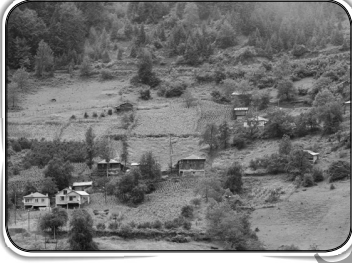
Görüldüğü Yerler:

Batı Karadeniz (Bolu, Sakarya,
Kocaeli)

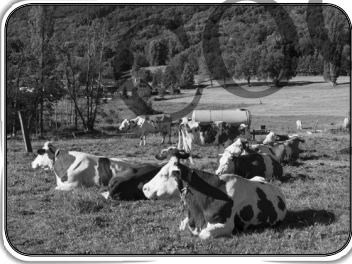
Görüldüğü Yerler:

Ülkemizde birçok yerde görülür.

Görüldüğü Yerler:

Doğu Anadolu
Güneydoğu Anadolu

Mahalle

Çiftlik

BİLGİ
KÖŞESİ

Kral Mezarları

Dalyan

DALYAN

Muğla'nın Ortaca ilçesine bağlı dünyaca ünlü tatil yeridir. Köyceğiz Gölü'nden çıkan Dalyan Boğazı üzerinde kayıklara binerek İztuzu Plajı'na inilir. Dalyan Boğazı geçilirken Kral Mezarları'nı izleyebilirsiniz. Caretta Carettalar bu plaja yumurtalarını bırakır. Bu yüzden "Kaplumbağa Plajı" olarak da bilinir.

Aşağıdaki haritada numaralanarak gösterilen liman şehirlerinin isimlerini ve bulunduğu ülkeleri yandaki ilgili bölümlere yazınız.

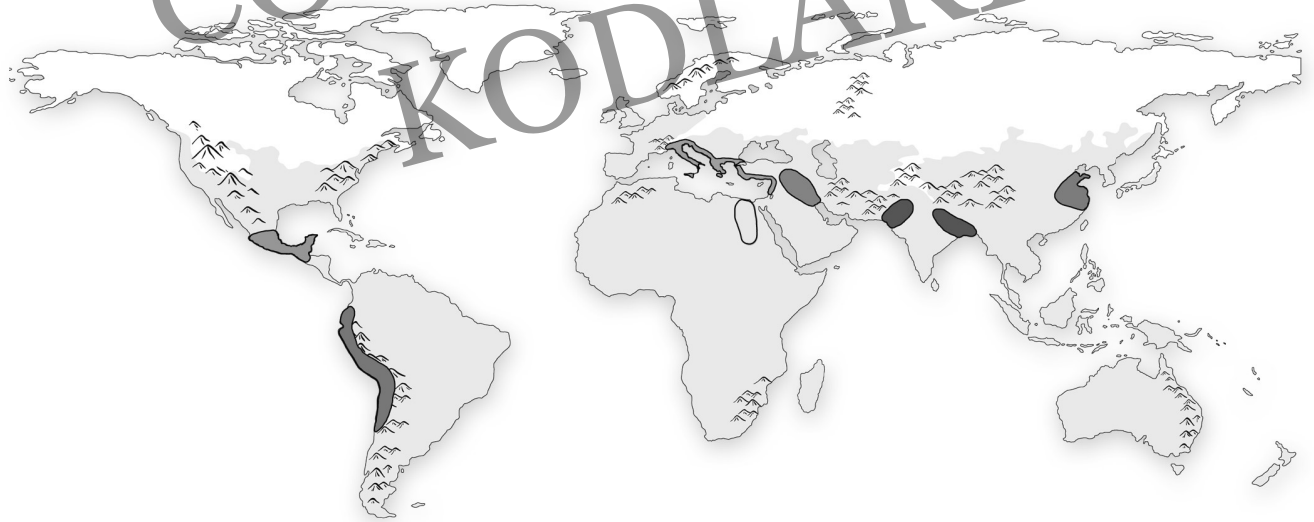
LİMAN ŞEHİRLERİ

- 01 ▶
- 02 ▶
- 03 ▶
- 04 ▶
- 05 ▶
- 06 ▶
- 07 ▶

Aşağıdaki haritada farklı renklerle gösterilen medeniyetlerin isimlerini renklerin olduğu boşluklara yazınız.

COĞRAFYANIN
KODLARI

- medeniyeti
- medeniyeti
- medeniyeti
- medeniyeti
- medeniyeti
- medeniyeti
- medeniyeti

Aşağıdaki şehirlerin gelişiminde etkili olan fonksiyonları karşılıklarına yazınız.

Vatikan:
 Oxford:
 Manchester:
 Kudüs:
 Kerkük:
 Dubai:
 Venedik:
 Lhasa:
 Hamburg:
 Essen-Ruhr:

Aşağıdaki şehirlerin karşısına hangi ülkenin idari kenti olduğunu yazınız.

Londra:
 New York:
 Lizbon:
 Atina:
 Berlin:
 Moskova:
 Tokyo:
 Kiev:
 Paris:
 İslamabat:

Aşağıdaki şehirlerin etki alanını örnekteki gibi yazınız.

Paris:
 Roma:
 Şam:
 Tahran:
 Hong Kong:
 Moskova: **Küresel**
 Jakarta:
 Londra:
 İstanbul:
 Pekin:

Aşağıda verilen görseldeki turistik yerlerin hangi şehir ve ülkede olduğunu karşılıklarına yazınız.

Eyfel Kulesi

Şehir:
 Ülke:

Şehir:
 Ülke:

Kolezyum

Şehir:
 Ülke:

Gondollar Şehri

Şehir:
 Ülke:

Kâbe

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun şekilde doldurunuz.

- Washington etkiye sahip bir şehirdir.
- Teknolojinin merkezi olarak söyleyebileceğimiz finans, bilgi, moda, kültür, eğitim gibi alanlarda da gelişmiş küresel etkiye sahip şehirlerden biridir.
- Türkiye 2005 sonrasında nüfus artış hızını politika izleyeme başlamıştır.
- Rusya nüfus artış hızını politika izler.
- birbirine uzak birkaç mahallenin birleşmesi sonucunda oluşmuş yerleşmelerdir.
- Az gelişmiş ülkeler nüfus artış hızını politika izlerler.
- Kadının iş hayatına girmesi nüfus artış hızının neden olur.
- göçebe olarak yaşayan insanların çadırdaki kalarak oluşturduğu geçici yerleşmelerdir.
- İlk medeniyetlerin yer seçiminde en etkili faktör olmuştur.
- Çok çocuklu ailelere madalya verilerek nüfusun yükseltmeye çalışıldığı dönem yılları arasında kapsar.